

บทที่ 2

การศึกษาชั้นมูลฐาน

ความเป็นมาของวิทยุกระจายเสียง

วิทยุกระจายเสียงที่ออกอากาศให้เราฟังกันเป็นประจำทุกวันนี้ มีจุดกำเนิดจากการค้นพบคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าของ เจมส์ คลาค แมกซ์เวลล์ (James Clerk Maxwell) เมื่อปี ค.ศ. 1864

ต่อมา รูดอล์ฟ ไฮน์ริช เฮิทซ์ (Rudolph Heinrich Hertz) นักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมันได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากความรู้ชั้นแรกเกี่ยวกับทฤษฎีแม่เหล็กไฟฟ้าของแมกซ์เวลล์ จนทำให้สามารถผลิตเครื่องมือที่นำคลื่นไฟฟ้าในอากาศมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสื่อสารได้

หลังจากนั้น กุกลีเอลโม มาร์โคนี (Guglielmo Marconi) ชาวอิตาลี ได้นำทฤษฎีของเฮิทซ์ ที่ค้นพบมาศึกษาทดลอง จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1898 มาร์โคนี สามารถสร้างสถานีวิทยุกระจายเสียงออกอากาศให้ผู้คนได้ฟังได้สำเร็จ แต่ยังมีประสิทธิภาพการกระจายเสียงอยู่ในระยะจำกัด มาร์โคนี จึงปรับปรุงเครื่องส่งวิทยุของเขาต่อไป และในที่สุดก็สามารถผลิตเครื่องส่งวิทยุที่สามารถส่งข่าวสารข้ามมหาสมุทรแอตแลนติกได้สำเร็จ

แต่วิทยุกระจายเสียงสมัยแรกนั้น ผู้ฟังต้องใช้เครื่องฟังเสียงครอบลงที่ใบหู เนื่องจากเครื่องรับวิทยุสมัยนั้นให้คุณภาพทางคานเสียงเบามาก การแยกคลื่นของสถานีก็ไม่ค่อยได้ผลนัก และฟังหลายคนก็ไม่ได้ เนื่องจากเสียงดังไม่พอ จึงต้องมีการคิดค้นปรับปรุงคุณภาพวิทยุกระจายเสียงให้ดีขึ้นอีก ผู้ประสบความสำเร็จในการค้นคว้าครั้งนี้ คือ จอห์น แอมโบรส เฟลมมิง (John Ambrose Fleming) ชาวอังกฤษ โดยนำหลอดไฟฟ้าที่โทมัส เอดิสัน (Thomas Edison) ชาวอเมริกันค้นพบไว้ มาดัดแปลงเพื่อใช้เป็นหลอด

วิทยุแทนแระ เป็นผลสำเร็จในปี ค.ศ.1904 ทำให้วิทยุกระจายเสียงเสียงดังฟังชัด และออกอากาศไปได้ไกลขึ้น

ส่วนกิจการวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทยนั้น เริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ.2447 ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่ได้เริ่มเปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงที่มีชื่อเป็นทางการว่า "สถานีวิทยุกรุงเทพฯ พญาไท" และทำการถ่ายทอดเสียงทางวิทยุครั้งแรกในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2473 ซึ่งตรงกับสมัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว¹

อิทธิพลของวิทยุกระจายเสียงที่มีต่อเด็ก

ในปัจจุบันเมืองไทยเรามีสถานีวิทยุมากกว่า 200 สถานี มีการจัดรายการต่าง ๆ มากมาย ประกอบกับวิทยุกระจายเสียงมีคุณลักษณะเด่นที่สามารถเข้าถึงผู้ฟังได้เป็นอย่างดี จึงทำให้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อผู้ฟังเป็นอย่างมาก และอิทธิพลดังกล่าวนี้ไม่ได้มีผลต่อเด็กเท่านั้น แต่ยังมีผลต่อผู้ใหญ่ด้วย ซึ่งผู้ใหญ่เหล่านั้นก็เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อเด็กเช่นกัน ดังนั้น จึงเรียกได้ว่าสื่อมวลชนวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลสองชั้นนั่นเอง

วิทยุกระจายเสียงมีอิทธิพลต่อเด็กหลายด้าน กล่าวคือ

1. อิทธิพลที่มีต่อการใช้เวลาของเด็ก นักการศึกษาและพ่อแม่ต่างมีปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับการที่เด็กมักใช้เวลาว่างไปในการฟังวิทยุกระจายเสียง หรือดูโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะเด็กบางคนไม่ทราบว่าจะทำสิ่งใดก็กับเวลาที่มียู่ ดังนั้นจึงใช้เวลาเป็นชั่วโมง ๆ ในการฟังวิทยุกระจายเสียงหรือดูโทรทัศน์ ซึ่งผู้ปกครองอาจช่วยได้ โดยหางานอดิเรก

¹ อู่ฟาร์ เมืองจางงัก, สื่อมวลชน วิทยุ-โทรทัศน์ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อักษรบัณฑิต, 2520), หน้า 2-6.

ให้เด็กทำ โดยพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย เพราะบางครั้งงานอดิเรก
ที่ดูจะไม่มีควมหมายสำหรับเด็กคนหนึ่ง อาจจะมีควมหมายสำหรับเด็กอีกคนหนึ่งก็ได้¹

ด้วยเหตุนี้เองรายการวิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์ ที่จัดขึ้นนั้น จึงควรตระหนัก
ในเรื่องการจัดรายการให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เด็กได้รับสิ่งที่มีคุณค่าและเป็น
ประโยชน์ต่อชีวิตได้

2. อิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกและพฤติกรรมของเด็ก ถ้าจะพิจารณากันแล้ว
วิทยุกระจายเสียงเป็นเพียงองค์ประกอบอย่างหนึ่งเท่านั้นที่มีผลต่อบุคลิกและพฤติกรรมของเด็ก
แต่อย่างไรก็ตาม "พฤติกรรมของเด็กนั้นเกิดจากการสังเกต และการเลียนแบบ ในช่วงแรก
ที่เด็กเกิดเด็กจะเลียนแบบจากผู้ที่ใกล้ชิดที่สุด คือ พ่อแม่ เช่น เด็กชายจะลอกแบบท่าทาง
การเดินของพ่อ เด็กหญิงจะเลียนแบบการเป็นแม่บ้านแม่เรือนจากแม่ เป็นต้น² เมื่อเด็ก
โต สังคมเด็กจะขยายกว้างขวางมากขึ้น บุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ จะมีอิทธิพลให้เด็กเลียนแบบ
เช่น อาจจะได้เลียนแบบจากผู้ที่เด็กชื่นชอบซึ่งอยู่ในแวดวงของเด็ก หรือเลียนแบบจากสิ่งต่าง ๆ
การกระทำของตัวละคร และอื่น ๆ ที่เด็กได้รู้จักทางวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น

ดังนั้น ในการจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง ผู้จัดทำรายการจึงควรคำนึงถึง
เรื่องนี้ และนำเอาธรรมชาติการเลียนแบบของเด็กมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำรายการ
เพื่อเด็ก โดยมุ่งทำแต่ตัวอย่างที่ดีนั่นเอง

¹ Sidonie Maststner Gruenberg, Pauline Rush Evans, and Frances
Ullmann Dearmand, "Ready References to Child Care and Guidance,"
The New Encyclopedia of Child Care and Guidance, Edited by Siconie
Maststner Gruenberg (Garden City, N.Y.: Doubleday & Company, Inc.,
1968), p. 317.

² Ibid., p. 291.

3. อิทธิพลที่มีต่อรสนิยมและคุณค่าในชีวิตของเด็ก รายการวิทยุกระจายเสียงที่เป็นประโยชน์แก่เด็ก คือ รายการที่ยกระดับรสนิยม ความรู้ และคุณค่าในชีวิตของเยาวชน ซึ่งวิทยุกระจายเสียง สามารถช่วยในการสร้างสิ่งเหล่านี้ให้แก่เด็กได้ โดยการสอดแทรกส่งเสริมค่านิยมที่ต่างต่าง ๆ ไว้ในรายการวิทยุกระจายเสียง แต่ในสภาพการณ์ปัจจุบันปรากฏว่า ผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงยังไม่ค่อยจะนึกถึงเรื่องนี้กันมากนัก จึงขาดความระมัดระวังในการจัดเสนอสิ่งต่าง ๆ อาทิ การจัดเสนอนวนิยาย หากผู้จัดขาดความเข้าใจในเรื่องอิทธิพลของวิทยุกระจายเสียงที่มีต่อรสนิยมและคุณค่าในชีวิตของเด็ก อาจทำให้เกิดผลเสียหายได้

ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ กล่าวว่า "นวนิยายที่ออกอากาศอาจสร้างปมค้อยให้แก่เยาวชนขึ้นได้ หรือให้มโนคติชีวิตที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เป็นคนเห็นแก่เงิน นิยายที่มีเรื่องการแย่งมรดก ปมสำคัญในเรื่อง คือ การได้หรือไม่ได้มรดก ออกอากาศติดต่อกันเป็นเวลานานหลายเดือน นิยายนั้นก็สร้างคุณค่าชีวิตขึ้นแก่ผู้ฟัง เมื่อได้ฟังเรื่องชนิดนี้บ่อย ๆ ความนิยมว่าคนที่ได้รับมรดกเป็นคนน่านิยมก็เกิดขึ้น เป็นคุณค่าแทนที่จะนิยมในทางที่ว่า ผู้ที่ไต่เต้าจากความยากไร้จนได้รับความสำเร็จในชีวิต ทำประโยชน์แก่สังคม เป็นผู้ที่น่านิยม คุณค่าจริยธรรมมรดกเกิดขึ้นโดยผู้จัดรายการไม่ได้เจตนา . . . ซึ่งถ้าผู้ฟังเป็นผู้ใหญ่จะไม่มีผลเท่าใดนัก เพราะผานโลกและมีประสบการณ์มาก แต่ถาเป็นเด็กก็อาจเกิดการสร้างค่านิยมที่ผิด ๆ ได้ ฉะนั้นจึงควรระวังในการจัดรายการ โดยเฉพาะรายการบันเทิงนั้น อาจกล่าวได้ว่า มีอิทธิพลเกี่ยวกับคุณค่าชีวิต ยิ่งกว่ารายการประเภทอื่น เพราะคนตีใจฟังต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลาานกว่ารายการประเภทอื่น" ¹

¹ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "การใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์แก่เยาวชน," การสัมมนาแห่งชาติว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เรื่องการส่งเสริมรายการให้มีคุณค่า (กรุงเทพมหานคร: กองเผยแพร่การศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, 2515), หน้า 190.

4. อิทธิพลที่มีต่อภาษาและวัฒนธรรมไทย วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชนทุกระดับฐานะโดยเฉพาะเด็ก เพราะเป็นสื่อที่มีมากกว่าเมื่อเทียบกับหนังสือสำหรับเด็ก และเด็กที่จะมีโอกาสได้รับอิทธิพลจากหนังสือนั้น จะต้องเป็นเด็กที่อ่านหนังสือออก มีเงินซื้อหนังสือ หากเทียบกับโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ก็ได้เปรียบในแง่ที่ราคาถูกกว่า ดังนั้น วิทยุจึงเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญ

เป็นที่ทราบกันดีว่า การอ่านการใช้ภาษาต่าง ๆ ของเด็กนั้น ส่วนหนึ่งได้มาจากการฟังวิทยุ แต่ภาษาที่นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงใช้นั้นมิได้ถูกต้องเสมอไป ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ก็จะไม่สามารถแยกได้ถูกกว่าส่วนวนแบบใดควรเป็นแบบแผน ส่วนวนใดควรเป็นส่วนวนใช้ทั่วไป เด็กย่อมจะจำไว้และใช้ไปด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการ ดังนั้น นักจัดรายการจึงควรช่วยกันผลิตรายการที่ชักจูงความสนใจเด็ก ๆ และใช้ส่วนวนภาษาดี ๆ เพื่อให้เด็กจดจำสิ่งที่คั้นไปใช้ต่อไป

นอกจากนี้วิทยุกระจายเสียงยังช่วยในการส่งเสริมวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี โดยนำสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของไทย เช่น คนตรีไทย การละเล่นพื้นเมืองมาเสนอให้เด็กฟัง ในรูปแบบของรายการที่น่าสนใจ แต่ในทางปฏิบัติ ปรากฏว่า วิทยุกระจายเสียงบ้านเรามักไม่มีรายการประเภทนี้มากนัก

แม้แต่ทางโทรทัศน์ก็เช่นกันที่ขาดรายการเหล่านี้ หรือถ้ามีรายการดังกล่าว ก็มักจะไม่วางในเวลาที่เหมาะสมที่เด็กจะได้ดู โดยเฉพาะรายการที่จัดไว้เพื่อเด็ก ๆ ก็ยังอยู่ในเวลาที่ไมเหมาะสม เพราะเด็กส่วนใหญ่จะต้องรอจนกว่าพ่อแม่จะเลิกงานไปรับกลับบ้านกว่าจะฉวยการจรรจาที่แสนจะคั่งค้างถึงบ้าน ก็เป็นอันว่าหมดเวลารายการดังกล่าว ทำให้เกิดการสูญเปล่าโดยใช่เหตุ¹

เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลดังได้กล่าวแล้ว ฉะนั้น การจัดรายการวิทยุกระจายเสียงจึงควรคำนึงถึงสาระประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้รับ และผลิตรายการที่มีคุณค่า

¹ กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, "การสำรวจและประเมินความสนใจในการดูรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของเด็กไทย," (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ), (อัครสำเนาะ).

สาระต่อผู้ฟังใหม่มากที่สุด ซึ่งการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงให้ดีขึ้น ผู้จัดควรคำนึงถึง การรับฟัง ความต้องการ และความสนใจของผู้ฟังเป็นหลักนั่นเอง

เด็กกับการรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง

การรับฟังวิทยุกระจายเสียง การคุยโทรศัพท์กับเด็ก จัดได้ว่าเป็นปัญหาหนึ่งของ พ่อแม่ ผู้ปกครองในปัจจุบัน เพราะเด็ก ๆ ทางจิตใจสื่อเหล่านี้มาก แต่การให้ชมโทรทัศน์ หรือฟังวิทยุ นั้นควรมีขอบเขต เด็กแต่ละคนควรใช้เวลาในการรับฟังนี้ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับ อายุและความแตกต่างระหว่างบุคคล กล่าวคือ

1. เด็กวัยก่อนเข้าเรียน ในวัยนี้ผู้ปกครองควรช่วยเลือกรายการที่จะให้เด็กฟัง หรือชม เพราะส่วนใหญ่รายการที่จัดเสนอมักไม่ เหมาะสมกับเด็กวัยนี้ และผู้ปกครองควรกำหนดเวลา ในการฟังหรือชมให้เด็ก เพราะเด็กควรมีเวลา ในการทำกิจกรรมอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การเรียนรู้ สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก เป็นต้น
2. เด็กวัยเรียน สามารถฟังวิทยุได้นานขึ้น ส่วนใหญ่มักชอบฟังรายการ อื่นที่ตื่นเต้น ผาดโผน แต่ถาเป็นเด็กที่อ่อนไหวง่าย ไม่ควรฟังรายการที่ตื่นเต้นมากเกินไป ในการห้าม มิให้เด็กฟังรายการหนึ่งรายการใดนั้น หมายถึงว่า รายการนั้นต้องเป็นรายการที่ฟังแล้วจะทำให้เด็กไม่ สบายใจ มิใช่ผู้ใหญ่ไม่สบายใจ ¹

¹ Sidonie Matsner Gruenberg, The New Encyclopedia of Child Care and Guidance, p. 545.

ในเรื่องสมรรถภาพในการฟังของเด็กแต่ละวัยนี้ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ได้กล่าววว่า "เด็กที่อยู่ระหว่างวัย 3-6 ปี จัดว่าเป็นเด็กเล็กจริง ๆ มีสมรรถภาพการฟังคำ ฟังได้ไม่เกิน 15 นาที ส่วนเด็ก 6 ปีขึ้นไป จะมีสมรรถภาพการฟังแตกต่างกันตามรายบุคคล บางคนฟังได้เท่าผู้ใหญ่ บางคนฟังได้เพียงระยะเวลาสั้นเท่าเด็ก 6 ขวบ ไปจนถึงอายุ 11-12 จวนจะเข้าวัยรุ่นแล้ว จึงเจริญขึ้นทางสมรรถภาพการฟังก็มี

การรับฟังของเด็กแต่ละวัย แตกต่างกันอย่าง ดังนี้คือ

1. เด็กเล็กวัย 3-6 ปี

- 1.1 ประเภทของรายการที่รับฟัง ฟังได้ไม่กี่ประเภท ส่วนมากจะเป็น รายการดนตรี นิทาน นิยาย นิทานที่เสนอต่อเด็กควรเป็นนิทานที่ส่งเสริมจินตนาการแก่เด็ก
- 1.2 ความยาวของรายการ ต้องเป็นเรื่องที่ไม่ยาวมากนัก
- 1.3 การเสนอรายการ เป็นวิธีเอาให้คล้ายกับสนทนากับตัวเด็ก

2. เด็กวัย 6-12 ปี

- 2.1 ประเภทของรายการที่รับฟัง ชอบฟังเพลงและนิยาย นิยายที่ออกอากาศสำหรับผู้ใหญ่ทั่ว ๆ ไป เด็กขนาดนี้ฟังได้ด้วยความสนใจ แต่อาจไม่รู้เรื่องตลอด ชาวสั้น ๆ ก็ฟังได้ และบางคนจำได้ด้วย
- 2.2 ความยาวของรายการ ฟังวิทยุกระจายเสียงได้เพิ่มขึ้น ฟังรายการที่ยาวกว่า 15 นาทีได้
- 2.3 รายการที่ดีสำหรับเด็กขนาดนี้ควรส่งเสริมจินตนาการเช่นกัน แต่อาจจะให้ความรู้ได้ด้วย ภาษาที่ชัดเจนควรระวังให้เป็นส่วนานที่เด็กจะสนใจ ใช้วิธีพูดให้รู้สึกรายการนี้จัดสำหรับเขาโดยเฉพาะ แต่อย่าให้ยาวนาน

3. เด็กวัยรุ่น พอเข้าวัยรุ่นแล้วเด็กก็อยากเป็นผู้ใหญ่ ถ้าจะจัดรายการให้เด็กวัยนี้ ไม่ควรบอกว่าเป็นรายการสำหรับเด็กเลย โดยมากเขาจะไม่อยากฟัง รายการที่ดีสำหรับเด็กวัยรุ่น คือ รายการที่ดีสำหรับผู้ใหญ่ทั่วไปนั่นเอง เพราะ

คนฟังวิทยุไม่ว่าจะมีอายุเท่าใดก็จะมีระยะสนใจใกล้เคียงกับเด็กวัยรุ่น โดยทั่วไปแล้วคนเราไม่ค่อยเจริญขึ้นกว่าวัยรุ่นเท่าใดนัก ทางสมองและจิตใจกว่าจะเปลี่ยนเป็นผู้ใหญ่จริง ๆ ทางสมอง คือ ใครู้เรื่องใกล้ตัว หรือเกี่ยวกับสังคม ก็ต้องอายุเกิน 30 ปีขึ้นไป เป็นส่วนมาก¹

อย่างไรก็ตาม เด็กยังต้องการความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ในการช่วยแบ่งเวลา เช่น ควรฟังวิทยุนานเท่าใด เวลาไหนควรทำการบ้าน เป็นต้น เพราะเด็กยังไม่สามารถควบคุมตนเองได้ก็เพียงพอ ดังนั้นผู้ใหญ่อาจแบ่งเวลาหลังจากโรงเรียนเลิกแล้วสำหรับฟังหรือชมรายการที่ชอบ และการแบ่งเวลานั้นไม่ควรเป็นการออกคำสั่ง ควรเป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้ใหญ่กับเด็กในการแบ่งเวลา และมีการยืดหยุ่นได้ เพราะหากปล่อยให้เด็กใช้เวลาฟังรายการที่ชอบมากเกินไป อาจมีผลต่อการเรียนของเด็กได้ เช่น การฟังวิทยุรายการคึกทำให้เด็กเห็นคเห็น้อยเกินไปในการไปโรงเรียนในวันรุ่งขึ้น จึงเรียนได้ไม่ดีเท่าที่ควร เป็นต้น

ในเรื่องนี้มีผู้แสดงความคิดเห็นแตกต่างกันไป บ้างก็ว่าการฟังวิทยุมาก ทำให้มีผลเสียต่อการบ้านของเด็ก บ้างก็ว่าทั้งวิทยุและโทรทัศน์ จะช่วยให้เด็กกระตือรือร้น ช่วยทำให้เด็กมีพื้นความรู้กว้างขวางในด้านต่าง ๆ เป็นต้น²

โดยทั่วไปแล้ววิทยุกระจายเสียงเป็นสิ่งมีประโยชน์สำหรับเด็ก หากผู้ปกครองสามารถเข้ามามีบทบาทในการช่วยแบ่งเวลา ช่วยคนหารายการที่มีสาระเหมาะสมสำหรับเด็ก เช่น รายการส่งเสริมคุณค่าทางการศึกษา การส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนรายการบันเทิง เช่น เพลง ละคร ที่ไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่เด็ก และรายการข่าว อภิปราย การท่องเที่ยว หรือรายการอื่นใดก็ตาม ที่มีทั้งสาระและบันเทิงที่ดีสำหรับเด็ก

¹ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "การใช้สื่อมวลชนให้เป็นประโยชน์แก่เยาวชน," หน้า 194-196.

² Sidonie Matsner Gruenberg, The New Encyclopedia of Child Care and Guidance, p. 545.

ความต้องการตามธรรมชาติของเด็ก

รัฐจวน อินทรกำแหง กล่าวว่า "จิตวิทยาการอ่านของเด็กย่อมเนื่องมาจากพื้นฐานในเรื่องความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ เพราะความต้องการตามธรรมชาติ นั้นเป็นพื้นฐานที่ฝังอยู่ในจิตใจของมนุษย์ทุกรูปทุกนามตั้งแต่เกิดจนตาย" ¹ หากจะเปรียบเทียบการอ่านกับการฟัง การฟังของมนุษย์ก็เช่นกัน มนุษย์ทุกรูปทุกวัยย่อมเลือกฟังแต่สิ่งที่ตนต้องการ ฟัง ดังนั้นในการจัดรายการจึงควรคำนึงถึงความต้องการตามธรรมชาติของแต่ละวัยด้วย ซึ่งวัยเด็กนั้นมีความต้องการค่านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ความต้องการที่จะรักและได้รับความรัก ความต้องการข้อนี้ดูเหมือนจะเป็นเบื้องต้นและเป็นที่สุดของมนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด แต่วัยเด็กจะเรียกร้องความต้องการในความรักมากเพราะยังไม่มีหนทาง และยังไม่รู้จักหาสิ่งมาชดเชยเมื่อรู้สึกเกิดความขาดในเรื่องนี้ได้ ฉะนั้นความอยากได้ ความต้องการจึงมีมาก จะสังเกตได้ตั้งแต่เป็นทารก การร้องส่งเสียงดัง ซึ่งถ้าไม่เกี่ยวข้องกับสุขภาพแล้ว ก็คือการเรียกร้องความรักนั่นเอง แต่การได้รับความรักข้างเดียว ความอึดในใจยังไม่สมบูรณ์ จะรู้สึกสมบูรณ์เมื่อตนเองได้มีโอกาสแสดงความรักด้วย ดังนั้น การที่เด็กเข้ารับใช้ช่วยเหลือพ่อแม่ หรือแสดงอาการกอดรักก็เป็นสัญลักษณ์ที่ของการแสดงความรักของตนบางนั่นเอง ²

2. ความต้องการความมั่นคง ความมั่นคงเป็นสิ่งที่นำความอบอุ่นมาสู่จิตใจและความรู้สึก ทำให้มองโลกด้วยความแจ่มใส ความมั่นคงดังกล่าวยอมเกิดจาก

2.1 ความสมบูรณ์ทางด้านวัตถุ

2.2 ความเฉลียวฉลาดในค่านิยมสติปัญญา

¹ รัฐจวน อินทรกำแหง, "ความสนใจในการอ่านของเด็กเล็ก," วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิมพ์เขต, 2520), หน้า 57.

² รัฐจวน อินทรกำแหง, "เด็กอ่านอะไร," หน้า 24.

2.3 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ให้อยู่ในความพอดี

2.4 การอบรมจิตใจให้ซาบซึ้งในคุณธรรมความดีได้อย่างสม่ำเสมอ

ทั้งนี้ยอมเป็นที่เข้าใจกันแล้วว่า การส่งเสริมความต้องการความมั่นคงของเด็กให้สมบูรณ์ขึ้น เด็กต้องอาศัยความช่วยเหลือ แนะนำ และการอบรมจากผู้ใหญ่เป็นอันมาก ถ้าปราศจากการเอาใจใส่จากผู้ใหญ่แล้ว เด็กจะไม่สามารถช่วยตนเอง หรือสร้างตัวเองให้เป็นคนสมบูรณ์ในเรื่องนี้ได้

3. ความต้องการให้สังคมยอมรับ การเป็นผู้ได้รับการยอมรับในทุกที่ทุกแห่งไม่ว่าที่บ้าน ที่โรงเรียน หรือสังคมโดยยอมรับความปลื้มปิติและชื่นบานมาสู่ตัวเด็กเป็นอันมาก นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคงในตนเองขึ้นอีกด้วย

4. ความต้องการความสำเร็จ ความสำเร็จในที่นี้หมายถึง ความสำเร็จในชีวิตประจำวัน ซึ่งมนุษย์ทุกคนมีโอกาสที่จะปฏิบัติให้เกิดผลได้ เพียงแต่อาจช้าหรือเร็วต่างกัน แต่หากความสำเร็จที่ควรเกิดขึ้นในระยะที่ควรแก่เวลา แล้วยังไม่ประสบความสำเร็จ ความล่าช้านั้นก็เป็นเหตุที่บั่นทอนกำลังใจของเด็กได้เหมือนกัน ในกรณีที่เด็กคนใดประสบความสำเร็จเป็นพิเศษ เช่น อ่านหนังสือได้เร็วกว่าเพื่อน ๆ เป็นต้น ก็ย่อมจะเป็นความสำเร็จที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และเกิดความมั่นใจในตนเองยิ่งขึ้นไปด้วย

5. ความต้องการการเปลี่ยนแปลง หมายถึงว่า เด็ก ๆ ไม่ชอบความซ้ำซากจำเจ แต่ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ๆ เพราะสำหรับเด็กนั้นความซ้ำซากคือความน่าเบื่อหน่าย ในการสอนหรืออบรมเด็กที่ต้องการความซ้ำซากอยู่มาก เพื่อให้เด็กเกิดความเคยชิน จนเกิดความเข้าใจและมีประสบการณ์ที่จะปฏิบัติในเรื่องนั้นได้คล่องตาม ทั้งพ่อแม่ ครูอาจารย์ ต้องใช้ศิลปะในการอบรมเป็นอันมาก เพื่อป้องกันมิให้เด็กได้รู้ถึงความซ้ำซากนั้น ๆ เป็นต้น

6. ความต้องการความสุขจากสิ่งอันเป็นสุนทรีย์ สิ่งอันเป็นความงาม ความประณีต หรือศิลปะอันตระการตานั้น สามารถก่อให้เกิดความโล่งสบาย ความอิ่มใจ ความจรจโรจใจ อย่างยากที่จะบรรยายให้เกิดความเข้าใจได้ซาบซึ้งตรงกันได้ เพราะปัจจัยแห่งความสุขในข้อนี้ของแต่ละคนยากที่จะเหมือนกัน มักแตกต่างกันไปตามพื้นฐานการศึกษา การอบรม และรสนิยมของแต่ละคน

สำหรับผู้ที่อยู่ในวัยเด็ก อาจมีความสุขเมื่อได้รับความพึงพอใจจากการได้ดอกไม้สวย ๆ เสื้อผ้าที่งดงาม หรือไปเที่ยวที่นาเพลิกเพลินใจ อ่านหนังสือที่ให้ความสนุก และในวัยเด็กนี้เองถ้าผู้ใหญ่คอยระคับระคองกลมเกลียวรวมทั้งในค่านิจใจ สมองสติปัญญาอยู่เสมอแล้ว วิจารณ์ญาณของเด็กในการเลือกรับสิ่งอันเป็นสุนทรีย์นั้นก็จะมีตงงดงาม และเป็น "สุนทรีย์" จริง ๆ เมื่อวัยของเด็กนั้นเจริญขึ้นตามกาล ¹

สิ่งเหล่านี้คือความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งผู้จัดทำรายการควรคำนึงถึงเพื่อให้รายการที่เสนอต่อผู้ฟังตอบสนองความต้องการของผู้ฟัง

ความสนใจของเด็ก

คลอแบเปอร์ (Klapper) กล่าวว่า "บุคคลจะเลือกรับสารที่ตรงกับความสนใจความต้องการ และไม่รับสารที่ไม่ตรงกับทัศนคติหรือความคิดเห็นของตน" ⁽³⁾ ในการจัดรายการต่าง ๆ ผู้จัดย่อมมุ่งที่จะส่งสารไปยังผู้รับ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะทราบความสนใจของผู้ฟังที่เราต้องการจะส่งสารไปถึง เพื่อให้สารที่ส่งไปนั้นถูกใจ และทำให้ผู้รับรับสารนั้น ๆ

"เด็กสนใจอะไร" สภาพแวดล้อมรอบตัวเด็ก เช่น พ่อแม่ พี่ น้อง สัตว์เลี้ยง ต้นไม้ ของกิน และอื่น ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เด็กสนใจ การพบเห็นสิ่งต่าง ๆ ก็เป็นเหตุจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจด้วย แต่อย่างไรก็ตาม เด็กที่มีเพศ และวัยต่างกัน ย่อมจะมีความสนใจไม่เหมือนกัน

¹ รัญจวน อินทรกำแหง, "เด็กอ่านอะไร," หน้า 24.

² Joseph T. Klapper, The Effects of Mass Communication

(U.S.A.: The Free Press, A Corporation, 1960), p. 50.

เรื่องความสนใจของเด็กนี้ มีผู้ศึกษาคนคว่ำไว้หลายท่าน รุท อี ฮาร์ทเลย์ (Ruth E. Hartley) ได้อธิบายถึงความสนใจของเด็กวัย 10-15 ปี ซึ่งอยู่ในวัยก่อนวัยรุ่น และวัยรุ่น ไว้ว่า

เด็กในช่วงก่อนวัยรุ่นนั้น ชอบที่จะอยู่รวมกัน จับกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ชอบการผจญภัยเดินทางไกลไปตั้งแคมป์นอนทั้งหญิงและชาย ส่วนใหญ่จะชอบกีฬากลางแจ้งทุกประเภท เนื่องจากเด็กวัยนี้สนใจที่จะอยู่กับเพื่อนฝูง และมีกิจกรรมกลุ่มมาก จึงทำให้เป็นวัยที่มีเวลาสำหรับครอบครัวลดน้อยลง แต่จะเริ่มมีความรับผิดชอบ สามารถให้ดูแลช่วยเหลือบางสิ่งบางอย่างได้

วัยรุ่น เด็กในวัยนี้เริ่มที่จะเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ดังนั้น จึงชอบที่จะมีอิสระในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดก็ตาม แต่ยังเป็นวัยที่ติดเพื่อนและชอบรวมกิจกรรมกับเพื่อนวัยเดียวกัน เรื่องกีฬาชนิดต่าง ๆ ยังอยู่ในความสนใจของเด็กวัยนี้ การฟังเพลง วิทยุ เปิดแผ่นเสียง เป็นสิ่งโปรดปราน และเด็กชายในวัยรุ่นชอบเกี่ยวกับเรื่องเครื่องยนต์กลไกมาก ส่วนเด็กหญิงก็นิยมการตัดเย็บเสื้อผ้าใส่เอง¹

นอกจาก รุท อี ฮาร์ทเลย์ จะได้ศึกษาถึงความสนใจของเด็กแต่ละวัยแล้ว รัญจวน อินทรกำแหง ยังได้กล่าวถึงความสนใจของเด็กวัยต่าง ๆ ไว้อีกว่า

เด็กวัย 4-6 ปี มักชอบเรื่องนางฟ้า เทวดา นิทาน นิยายต่าง ๆ อยากรู้อยากเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติของ คน นก สัตว์ ต้นไม้ ชีวิต สิ่งแวดล้อม

วัย 7-8 ปี เป็นวัยที่ยังชอบนิทาน นิยายอยู่ ทั้งนิทานพื้นฐาน ตำนานต่าง ๆ และจะสนใจเกี่ยวกับชีวิตจริงมากขึ้น ชอบฟัง อยากรู้อเรื่องราวของเด็กอื่นในวัยเดียวกันว่ามีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร ชอบเรื่องชวนคิด

¹ Ruth E. Hartley, "Children Grow Through Play," The New Encyclopedia of Child Care and Guidance (New York: Doubleday & Company, Inc., 1968), pp. 872-874.

วัย 9-10 ปี เป็นวัยที่สนใจเรื่องชีวประวัติ วิทยาศาสตร์ งานอดิเรก รวมทั้งเริ่มมีการบูชาวีรบุรุษ วีรสตรี อีกด้วย ¹

วัย 11 ปี เด็กชายยังคงชอบเรื่องผจญภัย ลึกลับ การค้นคว้าประติมากรรมวิทยาศาสตร์ ตลอดจนเครื่องยนต์กลไก

เด็กหญิงชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน สัตว์เลี้ยง ธรรมชาติ และเริ่มชอบเรื่องเกี่ยวกับรัก ๆ ใคร่ ๆ บางครั้งก็ชอบอ่านนิยายผจญภัยอย่างเด็กชายเช่นกัน

วัย 12 ปี เด็กชายชอบเรื่องที่มีการจบอย่างชวดคมไว้ให้คิด ชอบการผจญภัย ประวัติศาสตร์ กีฬา ฯลฯ

เด็กหญิงส่วนมากยังคงชอบเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในบ้าน ชอบเรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ มากขึ้น เรื่องผจญภัยยังคงชอบอยู่ เริ่มอ่านนวนิยายสำหรับผู้ใหญ่ บางทีก็ชอบเรื่องเกี่ยวกับอาชีพด้วย

13 ปี เด็กชายยังคงชอบเครื่องยนต์กลไก แต่ให้ยุ่งยากซับซ้อนขึ้น ชอบเรื่องเกี่ยวกับงานอดิเรก ความงามของร่างกาย เป็นต้น

เด็กหญิงยังคงชอบอ่านนวนิยายของผู้ใหญ่ ไม่ชอบหนังสือที่เป็นหลักวิชามากนัก เริ่มชอบคำประพันธ์ บทละคร และยังคงชอบเรื่องเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง

14-15 ปี เข้าสู่วัยรุ่นเต็มที่ เริ่มมีความสนใจเพ่งเล็งไปในแนวใดแนวหนึ่ง โดยเฉพาะ

วัย 16-17 ปี เริ่มเป็นผู้ใหญ่ขึ้น มีความสนใจ ความต้องการ และรสนิยม เป็นของตนเอง เริ่มสนใจกับชีวิตอย่างผู้ใหญ่ สนใจกับเรื่องของโลก ของสังคม และปัญหาส่วนตัวต่าง ๆ ²

¹ รัญจวน อินทรกำแหง, "ความสนใจในการอ่านของเด็กเล็ก," วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น, หน้า 60 และ 66.

² รัญจวน อินทรกำแหง, "ความสนใจในการอ่านของวัยรุ่น," หน้า 125-127.

การรับฟัง ความต้องการตามธรรมชาติ หรือความสนใจของเด็กที่โตแล้วไปแล้วนั้น ล้วนเป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อการจัดทำรายการสำหรับเด็กทั้งสิ้น ดังนั้นหากผู้จัดทำรายการสำหรับเด็ก ได้ศึกษาสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจในเด็ก และสามารถจัดรายการที่เข้าถึงเด็กได้ ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดประโยชน์ตามมาเป็นอันมาก กล่าวคือ อาจใช้วิทยุกระจายเสียงที่มีอยู่มากกว่า 200 สถานี ให้เป็นประโยชน์ในการช่วยส่งเสริมพัฒนาเด็กได้ ทั้งนี้เพราะเมื่อเด็กสนใจรับฟังรายการแล้ว เราสามารถสอดแทรกสิ่งที่ต้องการให้เด็กได้ทราบเข้าไปในรายการนั้น ๆ ซึ่งจะเป็นผลดีมากกว่าการจัดรายการที่มีจุดมุ่งหมายที่จะให้สิ่งต่าง ๆ แก่เด็กโดยตรง อันอาจทำให้เด็กเบื่อหน่าย เลิกฟังไปในที่สุด

ประกอบกับวิทยุกระจายเสียงมีหน้าที่ที่จะใช้ให้ความรู้แก่ผู้ฟังโดยอยู่แล้ว ทั้งนี้เพราะตามวัตถุประสงค์ของการส่งวิทยุกระจายเสียง ข้อ 11 หมวด 2 จากระเบียบวาทควยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2518 ได้กำหนดไว้ว่า การส่งวิทยุกระจายเสียงให้กระทำเพื่อสนับสนุนกิจการเกี่ยวกับการศึกษาของชาติ และในการจัดดำเนินการของสถานีวิทยุกระจายเสียงทุกแห่งนั้น สถานีจะต้องจัดวางแผนผังรายการหลัก โดยจัดแบ่งรายการของสถานีตามประเภทต่าง ๆ ดังนี้คือ รายการ

1. ประเภทความรู้
2. ประเภทข่าว
3. ประเภทบันเทิง
4. โฆษณาและบริการธุรกิจ¹

การใช้วิทยุกระจายเสียงเป็นสื่อในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กไทยเรานั้น จึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง เพราะในสังคมบ้านเรานั้นยังมีเด็กอีกเป็นจำนวนมากที่ขาดการศึกษา จากการสำรวจของ สำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2516 พบว่า "ประเทศไทยมีจำนวนประชากรประมาณ 40 ล้านคน ในจำนวนนี้ จำนวนเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 11-24 ปี

¹ โรงเรียนการประชาสัมพันธ์, "เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่จัดรายการพิเศษ 5," (กรุงเทพมหานคร:โรงเรียนการประชาสัมพันธ์, มี.ค. 2522), (อัครสำเนา).

มีประมาณ 12 ล้านคน เป็นเยาวชนในโรงเรียนประมาณ 2 ล้านคน และอีกประมาณ 10 ล้านคน เป็นเยาวชนนอกโรงเรียน" ¹ ดังนั้นหากนักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงสามารถร่วมมือกันใช้สื่อวิทยุกระจายเสียงให้เป็นประโยชน์ได้คงจะเป็นการดีเป็นอย่างยิ่ง

รูปแบบของรายการวิทยุกระจายเสียง

ในการจัดเสนอรายการทางวิทยุกระจายเสียงนั้น ผู้จัดสามารถเสนอรายการต่อผู้ฟังในรูปแบบต่าง ๆ กันหลายรูปแบบ ดังนี้คือ

บทความ การเสนอรายการวิทยุกระจายเสียงในรูปแบบของบทความนั้น กุลทรัพย์ เกษแมนกิจ กล่าวว่ "บทความ เป็นงานเขียนชนิดหนึ่งในงานประพันธ์ ซึ่งในปัจจุบันนิยมกันมาก เพราะสามารถเผยแพร่ถ่ายทอดความคิดเห็น ความรู้ ไต่ถว้างขวาง แต่การเขียนบทความวิทยุกระจายเสียงนั้น ไม่ควรยาวมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้ฟังเบื่อ และใจความในเรื่อง อาจแตกกระจัดกระจาย ไม่สามารถกุมความสนใจของผู้ฟังได้ตามที่ ต้องการ และถ้าเขียนยาวผู้อ่านจะต้องรีบรอนอ่าน ทำให้เสียรสเรื่อง และเรียงความสำคัญ

การสัมภาษณ์ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการเสนอสารไปสู่ผู้ฟัง ซึ่ง ม.ร.ว.ถนัคศรี สวัสดิวัตน์ โคธิบายว่า "การสัมภาษณ์นั้นคือการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปมาพบปะกันเพื่อพูดคุยซักถามปัญหา ข้อข้องใจ ชี้แจงเรื่องราว ขาวสารต่าง ๆ ตามหัวข้อหรือจุดประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งการสัมภาษณ์นั้นมีข้อดีในแง่ที่ว่า ทำให้ได้เสียงมากกว่า 1 เสียง ซึ่งเป็นเสียงจากบุคคลนั้นจริง ๆ ยิ่งถ้าออกไปสัมภาษณ์จากสถานที่ที่เกิดเหตุจริง ๆ ยิ่ง

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี, ข้อเท็จจริงและตัวเลขสำคัญเกี่ยวกับเยาวชนของประเทศไทย (กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2517), หน้า 4.

ทำให้ได้บรรยากาศ ความรู้สึกอย่างแท้จริงขึ้นไปอีก และจะทำให้
ได้หลักฐานข้อเท็จจริงที่แน่นอนด้วย"

สารคดี

ทิพาวดี แม่นญาติ ได้ให้ความหมายของรายการสารคดีว่า "คือ
รายการซึ่งพรรณาดังเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยละเอียด หรือรายการ
ซึ่งถกเถียงในปัญหาใดปัญหาหนึ่งอย่างลึกซึ้ง โดยมีความมุ่งหมาย
เพื่อที่จะแจ้งข่าวสารและหลักฐานต่าง ๆ แก่ผู้ฟัง หรือเพื่อที่จะให้
ผู้ฟังตระหนักว่าบางสิ่งบางอย่างนั้นเป็นจริง"

อภิปราย

เป็นรายการที่ช่วยเพิ่มพูนสาระแก่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี จำแนง รังสิกุล
อธิบายไว้ว่า "รายการอภิปรายนั้นเป็นการถกเถียง เสนอ หรือ
แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นของบุคคล เป็นการหาทางแก้ปัญหา หาข้อยุติ
ของปัญหาใดปัญหาหนึ่ง และเป็นการส่งเสริมเสรีภาพในการคิด และ
การพูดด้วย"

นิตยสารทางอากาศ

เป็นรายการที่ นภาพรณ อัจฉริยะกุล ให้ความหมายว่า
"คือรายการที่บรรจุเรื่องต่าง ๆ ไว้ ในลักษณะต่าง ๆ คลุกเคล้า
ผสมกันไป โดยมีมุ่งให้ความรู้และความเพลิดเพลิน"

ละคร

ซึ่งสันนิษฐานกันว่ามีจุดเริ่มต้นเมื่อมนุษย์เริ่มรู้จักการติดต่อสื่อสารกัน
และกัน แก้ว อัจฉริยะกุล ได้ให้ความหมายของละครว่า "คือ
ศิลปะของการแสดงออกประเภทหนึ่ง มีมาแต่ครั้งดึกดำบรรพ์ ประกอบ
ขึ้นเป็นเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีชีวิตชีวาด้วยวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง
ด้วยกวียา ทาทาง ดนตรี ละครเพลงหรือคนตรี หรือด้วยทุกอย่าง
รวมกัน และทั้งสามารถสร้างอารมณ์ ความรู้สึกให้แก่ผู้ดู ผู้ฟังได้ด้วย" 1

1 วิทยาลัยการประชาสัมพันธ์, "เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรเจ้าหน้าที่จัด
รายการวิทยุพิเศษ 5," (อัครสำเนาะ).

นอกจากนี้อาจจะเสนอผู้ฟังในรูปของ "การพูดแบบบรรยายล้วน การแข่งขันตอบปัญหา การโต้วาที" ¹ และอื่น ๆ อีก เป็นต้น ซึ่งรูปแบบต่าง ๆ ของการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงนี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดรายการสำหรับเด็กได้ทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะในการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงสำหรับเด็ก

รายการสำหรับเด็กนั้น ควรจะตอบสนองอารมณ์ ความต้องการ และความสนใจของเด็ก แต่ต้องเป็นรายการซึ่งไม่เป็นพิษเป็นภัยแก่เด็กด้วย

ฟิลิปป์ โบชาร์ด (Philippe Bauchard) ได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องระยะเวลาในการจัดรายการสำหรับเด็กว่า รายการใด ๆ ที่จัดขึ้นสำหรับเด็กนั้นไม่ควรนานเกิน 25-30 นาที ถ้าเป็นรายการที่จัดขึ้นสำหรับเด็กเล็ก ๆ ควรยาว 15 นาที หากใช้เวลานานกว่านี้จะต้องพยายามทำให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

ในกรณีที่เป็นรายการยาว กินเวลา 50 นาที ถึง 1 ชั่วโมงนั้น จำต้องตรงความสนใจของใจไว้ โดยจัดให้มีเรื่องต่าง ๆ เปลี่ยนไปมิให้เด็กเบื่อ ²

ในค่านเนื้อหาของรายการนั้น ควรจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสังคม เรื่องที่ส่งเสริมให้เด็กมีความเคารพต่อพ่อแม่ เคารพกฎหมายข้อบังคับ รักษาศีลธรรม ไม่เป็นรายการที่ก่อให้เกิดความรู้สึกสยดสยอง หวาดเสียว ทารุณ หรือรายการที่เกี่ยวกับเรื่องเพศ ควรเป็น

¹ ประจักษ์ สุกประเสริฐ, "การจัดเตรียมรายการวิทยุ," การใช้วิทยุเพื่อการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย รายงานการศึกษารายบุคคล แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป., หน้า 20. (อัครสำเนา)

² Philippe Bauchard, The Child Audience (Paris: UNESCO, 1952), p. 112.

รายการที่สร้างสรรค์ บุคลิกภาพ และส่งเสริมสุขภาพ¹

ถ้านการใช้คำพูดและเสียงกับเด็ก ๆ นั้น ฉัตรวรรณ คັນะรัตน์ ได้เสนอว่า เด็ก ๆ มีลักษณะชุกชอน ไม่อยู่นิ่งเลย ไม่มีความตั้งใจฟังเรื่องไค่นาน ๆ มีความเบื่อง่าย สนใจแต่เรื่องสนุกสนานตื่นเต้น มีนิสัยอยากรู และตามปกติจะมีพื้นความรู้ และความสนใจน้อย ดังนั้น ถ้าจะพูดกับเด็ก ควรใช้คำพูดง่าย ๆ แต่เต็มไปด้วยอารมณ์รักเรา ตื่นเต้น เสียงที่พูดก็ตลกตื่นเต้น สนุกควย

ส่วนเรื่องที่พักควรแบ่งมุขตลก เพื่อเรียกความขบขันจากเด็ก ในการเตรียมเรื่องมาพูดกับเด็ก ต้องเตรียมให้เด็กเกิดความอยากรูอยากเห็นไปเรื่อย ๆ อย่าพูดเรื่องที่เด็กรู้ตอนจบของเรื่อง เพราะเด็กจะไม่สนใจฟัง²

ช่วงเวลาที่เหมาะสมในการฟังและช่วงความยาวที่เหมาะสมแก่การสนใจ

สำหรับเรื่องนั้น นอกจากจะมีผู้ศึกษาไว้อย่างกว้างขวางทางคังโคกลาวแล้วทางคนผู้วิจัยยังได้ไปทำการสำรวจรายการวิทยุที่จัดขึ้นสำหรับเด็กในเดือนมกราคม พ.ศ. 2522 ตามสถานีวิทยุกระจายเสียงต่าง ๆ ที่ส่งกระจายเสียงในระบบ A.M. ปรากฏว่า มีสถานีวิทยุกระจายเสียงที่จัดรายการคังกลาว 11 สถานี จัดทำรายการสำหรับเด็กรวม 16 รายการ คังมีรายละเอียดคังในภาคผนวก ซึ่งถ้าสังเกตดูจะพบว่า ระหว่างวันจันทร์ถึงวันศุกร์ รายการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นสำหรับเด็กนิยมจัดในช่วงเวลา 17.00 - 18.00 น.

¹ Robert Hilliard, "Women's and Children's Programs," Writing for Television and Radio (New York: Communication Art Book Hastings House Publishers, 1967), p. 229.

² ฉัตรวรรณ คັນะรัตน์, หลักวาทการ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2515), หน้า 27-28.

ซึ่งควรจะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมในการรับฟัง เพราะเด็กจะเลิกจากโรงเรียนกลับบ้าน
ได้ทัน ส่วนในวันเสาร์ และอาทิตย์ รายการสำหรับเด็กมักจะจัดอยู่ในช่วงเช้า 8.30 -
12.30 น. และในช่วงบ่าย 14.30 - 16.30 น. แต่จะอยู่ในช่วงเช้าเป็นส่วนใหญ่
ซึ่งคงเป็นเพราะเด็กมีแนวโน้มจะอยู่บนในตอนเช้ามากกว่าสายหรือบ่าย

รายการต่าง ๆ ที่จัดขึ้นส่วนใหญ่ยาวประมาณ 30-60 นาที เท่านั้น ซึ่งควรจะเป็น
ช่วงความยาวที่เหมาะสมในการฟังของเด็ก เพราะตามธรรมชาติเด็กไม่ชอบจะนั่งฟังอะไร
นั่ง ๆ ไถนาน ๆ

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ถูกกล่าวมาข้างต้นนี้เป็นเพียงข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการสำรวจ
รายการวิทยุ ที่จัดขึ้นสำหรับเด็กเท่านั้น ซึ่งจะต้องทำการวิจัยหาข้อเท็จจริงต่อไป